

O‘zbekiston
Metama’lumot
Tug‘ilishning yig‘indi koeffitsienti

Ishlab chiqilgan sana: 06.08.2019 yil

Oxirgi yangilangan sana: 23.09.2021 yil

0. Asoslar

0.1 Qonuniy asoslar

0.1.1 Statistik ma’lumotlarni yig‘ish, qayta ishlash va tarqatish uchun javobgarlik

O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi

Davlat statistika qo‘mitasi 2021-yil 11-avgustda qabul qilingan “Rasmiy statistika to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi [Qonuniga](#) muvofiq mustaqil ravishda o‘z faoliyatini yuritadi.

Ushbu Qonunning rasmiy statistika sohasidagi munosabatlarni tartibga soladi. Qonunning amal qilishi rasmiy statistikani tayyorlovchilarga va undan foydalanuvchilarga, respondentlarga hamda ma’muriy ma’lumotlarni yetkazib beruvchilarga, shuningdek ular o‘rtasida yuzaga keladigan, rasmiy statistikani tayyorlash, tarqatish va muvofiqlashtirish bilan bog‘liq bo‘lgan munosabatlarga nisbatan tatbiq etiladi.

2017-yil 2-sentyabrda tasdiqlangan va Davlat statistika qo‘mitasining vakolatlari, funktsiyalari va tarkibini aniqlab beradigan “O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi to‘g‘risida [Nizom](#)”ga muvofiq Davlat statistika qo‘mitasi milliy statistika tizimini muvofiqlashtirish, monitoring va nazorat qilishga mas’ul, shuningdek ma’lumotlarni yig‘ish, qayta ishlash, tahlil qilish va tarqatish bo‘yicha asosiy organ bo‘lib hisoblanadi. Shu bilan birga, xalqaro standartlarga mos yagona statistika uslubi bilan ta’minlash vazifalarini bajaradi.

Rasmiy statistika to‘g‘risidagi Qonunning 14-moddasiga muvofiq davlat statistika organlari quyidagi huquqlarga ega:

- davlat va xo‘jalik boshqaruvi organlaridan, fuqarolarning o‘zini o‘zi boshqarish organlaridan, banklardan hamda boshqa tashkilotlardan statistika kuzatuv shakllarini olish va statistika kuzatuv ma’lumotlaridan statistika maqsadlarida foydalanish;
- statistik birliklar faoliyatining statistika kuzatuvlarini o‘tkazish va olingan birlamchi ma’lumotlardan statistika maqsadlarida foydalanish;
- jismoniy shaxs bo‘lgan respondentlarni statistika kuzatuvlarida ishtirok etganligi uchun rag‘batlantirishni amalga oshirish;
- davlat va xo‘jalik boshqaruvi organlaridan, shuningdek boshqa tashkilotlardan statistika dasturlarini bajarish uchun zarur bo‘lgan axborotni so‘rash hamda olish;
- rasmiy statistikani tayyorlash uchun zarur bo‘lgan statistika ma’lumotlarini yig‘ishga jismoniy va yuridik shaxslarni qonunchilikka muvofiq shartnoma asosida jalb etish;
- statistika ma’lumotlarini yig‘ish, ularga ishlov berish, ularni umumlashtirish, tahlil qilish, tarqatish va saqlashning zamonaviy usullari va vositalaridan foydalanish hamda ularni milliy statistika tizimiga joriy etish;

- statistika ma'lumotlarini taqdim etish bilan bog'liq qoidabuzarliklar aniqlangan taqdirda, ularni bartaraf etish haqida ko'rsatmalar berish va statistika ma'lumotlariga tegishli tuzatishlar kiritish;
- statistika hisobotlarini taqdim etish tartibini buzgan mansabdor shaxslarga nisbatan ma'muriy jazo choralarini qonunga muvofiq o'z vakolatlari doirasida qo'llash.

2017-yil 12-sentyabrdagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining F-5054-son farmoyishiga muvofiq, mamlakatdagi iqtisodiy va moliyaviy ma'lumotlar Xalqaro Valyuta Fondining kengaytirilgan umumiy ma'lumotlar tarqatish tizimi (k-MTUT)ga to'g'ri kelishi va uning doirasida muvofiqlashtirilishi kerak.

0.1.2 Ma'lumot ishlab chiqaruvchi tashkilotlar o'rtasida ma'lumotlar almashinuvi va muvofiqlashtirish

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

"Rasmiy statistika to'g'risida"gi Qonunning 11-moddasiga asosan rasmiy statistikani tayyorlovchilar statistika ma'lumotlarini ishlab chiqishda xalqaro darajada tavsiya etiladigan tushunchalarga, tasniflarga va uslubiyatga amal qiladi.

Vakolatli davlat organi rasmiy statistikaning boshqa tayyorlovchilarining faoliyatini statistika dasturlari doirasida muvofiqlashtiradi.

Rasmiy statistikani tayyorlovchilar statistika ma'lumotlarini tayyorlash uslubiyatini o'z vakolatlari doirasida muvofiqlashtiradi.

Rasmiy statistikaning boshqa tayyorlovchilarining statistika uslubiyatlarida xalqaro tavsiyalarga nomuvofiqlik aniqlangan taqdirda vakolatli davlat organi statistika uslubiyatlari auditi yakunlariga ko'ra ushbu tayyorlovchilarga ijro etilishi majburiy bo'lgan taqdimnomalar kiritish huquqiga ega.

Milliy statistika tizimiga kiruvchi rasmiy statistikaning boshqa tayyorlovchilari tomonidan statistika ma'lumotlarini shakllantirish va vakolatli davlat organi bilan axborot almashinuvini ta'minlash uchun mas'ul bo'lgan bo'linmalar tashkil etiladi.

Rasmiy statistikani tayyorlovchilar hamda ma'muriy ma'lumotlarni yetkazib beruvchilar o'zlarida mavjud bo'lgan statistika ma'lumotlarini va (yoki) ma'muriy ma'lumotlarni vakolatli davlat organiga statistika dasturlarida belgilangan tartibda va muddatlarda bepul taqdim etadi.

"Rasmiy statistika to'g'risida"gi Qonunning 10-moddasiga asosan, Statistika kengashi vakolatli davlat organi huzuridagi rasmiy statistikaning rivojlantirilishi, faoliyat ko'rsatishi va muvofiqlashtirilishi masalalari bo'yicha kollegial maslahat organidir.

Statistika kengashining tarkibi davlat boshqaruvi organlarining, ilmiy-tadqiqot tashkilotlarining, nodavlat notijorat tashkilotlarining vakillari, shuningdek statistika bo'yicha milliy ekspertlar orasidan tuziladi.

0.1.3 Respondentlar individual ma'lumotlarining maxfiyligi

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

"Rasmiy statistika to'g'risida"gi Qonunning 27-moddasiga asosan, rasmiy statistikani tayyorlovchilar tasarrufidagi mavjud individual ma'lumotlardan faqat statistika maqsadlarida, jamlanma statistika ma'lumotlarini shakllantirish uchun foydalaniladi.

Davlat organlari, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari va boshqa tashkilotlar, shu jumladan xalqaro tashkilotlar tomonidan individual ma'lumotlardan tergov, nazorat qilish, sud

muhokamasi, ma'muriy qarorlar qabul qilish maqsadida yoki jismoniy va yuridik shaxslarga yoki uy xo'jaliklariga taalluqli boshqa maqsadlarda foydalanilishi mumkin emas.

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi to'g'risida Nizomda, Davlat statistika qo'mitasi yuridik va jismoniy shaxslarning, shu jumladan, yakka tartibdagi tadbirkorlar faoliyatining statistika kuzatuvlarini olib borish va olingan ma'lumotlardan statistika maqsadlarida foydalanish huquqiga ega ekanligi hamda olingan statistik ma'lumotlarning maxfiylikini va davlat sirlariga ega bo'lgan statistik ma'lumotlarning himoya qilinishini ta'minlashi belgilab qo'yilgan.

Davlat statistika qo'mitasi xodimlari axloq kodeksiga, shu jumladan maxfiylik printsiplariga rioya qilishlari, o'zlarining vazifalarini bajarishda ularga taqdim etilgan har qanday individual ma'lumotlarni oshkor qilmasliklari kerak.

Ularni lavozimga tayinlash paytida majburiyatlari haqida ma'lumot beriladi. Davlat statistika qo'mitasining har bir xodimi ma'lumotlarni oshkor qilmaslik majburiyatini o'z ichiga olgan shartnomaga qo'l qo'yishi shart.

0.1.4 Statistik hisobotlarni taqdim etish

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

“Rasmiy statistika to'g'risida”gi Qonunning 14-moddasiga asosan, davlat statistika organlari davlat va xo'jalik boshqaruvi organlaridan, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlaridan, banklardan hamda boshqa tashkilotlardan statistika kuzatuv shakllarini olish huquqiga ega. O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi [kodeksining](#) 215-moddasiga muvofiq mansabdor shaxslarning statistika kuzatuvini olib borish uchun zarur bo'lgan hisobot va boshqa ma'lumotlarni taqdim etmaslikda ifodalangan statistika hisobotlarini taqdim etish tartibini buzishi, hisobot ma'lumotlarini buzib ko'rsatishi yoki hisobotlarni taqdim etish muddatlarini buzishi bazaviy hisoblash miqdorining yetti baravaridan o'n baravarigacha miqdorda jarima solishga sabab bo'ladi.

“Rasmiy statistika to'g'risida”gi Qonunning 16-moddasiga asosan, Statistika dasturlariga binoan statistika kuzatuvlarini o'tkazish chog'ida respondentlar rasmiy statistikani tayyorlovchilarga ishonchli va to'liq ma'lumotlarni rasmiy statistikani tayyorlovchi tomonidan belgilangan tartibda va muddatlarda bepul taqdim etishi shart.

0.2 Resurslar

0.2.1 Kadrlar, moddiy-texnika bazasi, kompyuter vositalari va moliyalashtirish

Respublika darajasidagi demografik ma'lumotlar Davlat statistika qo'mitasining Demografiya va mehnat statistikasi boshqarmasi, Demografik ko'rsatkichlarni shakllantirish bo'limi tomonidan amalga oshiriladi. Hudud darajasida mazkur ko'rsatkichlar hududiy statistika boshqarmalarining Demografiya va mehnat statistikasi bo'limi xodimlari tomonidan shakllantiriladi.

Qo'mitaning Demografik ko'rsatkichlarni shakllantirish bo'limida 6 ta xodim, hududiy statistika boshqarmalarning Demografiya va mehnat statistikasi bo'limlarida o'rtacha 5 ta xodim faoliyat yuritadi. Tug'ilishning yig'indi koeffitsienti bo'yicha statistik ma'lumotlarni shakllantirishda qo'yilgan vazifalarni bajarishda xodimlar soni yetarli hisoblanadi.

Barcha xodimlar sohaga tegishli bilim va ko'nikmalarga ega. Xodimlar malakasini oshirishda muntazam ravishda Davlat statistika qo'mitasi huzuridagi Kadrlar malakasini oshirish va statistik tadqiqotlar instituti yaqindan yordam beradi.

Bo‘lim oldiga qo‘yilgan vazifalarni bajarishda elektron-hisoblash resurslari yetarli bo‘lib, dasturiy ta‘minot vaqti-vaqti bilan yangilanib, qo‘yilgan va yuzaga keladigan talablarga javob beradi. Har bir ish joyi lokal tarmoqqa ulangan shaxsiy kompyuterlar bilan ta‘minlangan. Elektron-hisoblash resurslari yetarlicha himoya bilan, shuningdek, favqulodda holatlarda statistik axborotlarni qayta tiklash tizimi bilan ta‘minlangan.

Moddiy-texnik va boshqa resurslar qo‘yilgan talablarga javob beradi.

Demografiya statistikasi bo‘yicha statistika dasturida ko‘zda tutilgan ishlarni bajarish uchun taqdim etilayotgan moliyaviy resurslar yetarli hisoblanadi.

1. Beg‘arazlik

1.1 Kasbiy mahorat

1.1.1 Statistikaning xolisligi

O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi

“Rasmiy statistika to‘g‘risida”gi Qonunining 6-moddasiga asosan, rasmiy statistikasining asosiy printsiplari, jumladan beg‘arazlik va xolislik hisoblanadi.

“Rasmiy statistika to‘g‘risida”gi Qonunining 13-moddasiga asosan, Davlat organlari, boshqa tashkilotlar va ularning mansabdor shaxslari davlat statistika organlarining ushbu Qonunga muvofiq amalga oshirilayotgan faoliyatiga aralashishga haqli emas.

Hududiy statistika boshqarmalari, tumanlarning (shaharlarning) statistika bo‘limlari mahalliy davlat hokimiyati organlaridan mustaqil bo‘lib, bevosita vakolatli davlat organiga bo‘ysunadi.

Mazkur statistik ma‘lumotni ishlab chiqishda boshqa davlat organlarining aralashishiga yo‘l qo‘yilmagan va kasbiy mustaqillik to‘liq ta‘minlangan.

Kadrlarni tanlab olish va ularni yuqori lavozimlarga tayinlashda, ularning statistika sohasida tajribasi va kasbiy malakasi e‘tiborga olinadi. Boshqarma xodimlari malakasini oshirish Davlat statistika qo‘mitasi huzuridagi Kadrlar malakasini oshirish va statistik tadqiqotlar instituti tomonidan tashkil etiladigan o‘quv kurslarida hamda xalqaro tashkilotlar tomonidan tashkil etiladigan o‘quv kurslari, o‘quv-amaliy seminarlarda ishtirokini ta‘minlash orqali ta‘minlanadi. Boshqarma xodimlari Kadrlar malakasini oshirish va statistik tadqiqotlar institutida tashkil etilgan o‘quv kurslarida ma‘ruzalar bilan ishtirok etadi. Ommaviy axborot vositalarida Boshqarma xodimlarining ilmiy maqolalarini e‘lon qilib borish tashkil etilgan.

1.1.2 Manbalar, uslublar va tarqatish usullarini tanlash

O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi

“Rasmiy statistika to‘g‘risida”gi Qonunning 33-moddasiga muvofiq:

Rasmiy statistikani tayyorlovchilar rasmiy statistikaning sifatini doimiy asosda baholab boradi. Sifat kafolatini ta‘minlash uchun rasmiy statistika rasmiy statistikaning qamrovi, tushunchalari, statistik birliklari va tasniflariga taalluqli umumiy prinsiplar hamda usullar asosida tayyorlanadi va tarqatiladi.

Rasmiy statistikani tayyorlovchilar rasmiy statistikaning sifatini yaxshilash maqsadida ma‘lumotlarni tahlil etish va tahrir qilish, turli manbalardan olingan ma‘lumotlarni birlashtirish, ma‘lumotlarni statistika maqsadlarida bir-biriga bog‘lashni va solishtirishni amalga oshirish hamda baholashning statistik usullaridan foydalanish huquqiga ega.

Rasmiy statistikani tayyorlovchilar tayyorlash jarayonida foydalaniladigan manbalar va usullarni, shuningdek yakuniy ma'lumotlar to'plamlarini hujjatlashtirib boradi. Rasmiy statistikadan foydalanuvchilar statistika ma'lumotlarining manbalari va ularni tayyorlash usullari hamda rasmiy statistika ma'lumotlarining sifati to'g'risida metama'lumotlar yordamida xabardor qilinadi.

1.1.3 Statistika ma'lumotlarni noto'g'ri talqin qilish yoki undan noto'g'ri foydalanish bo'yicha sharh

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi to'g'risidagi Nizomda (15-band) Davlat statistika qo'mitasi rasmiy statistik ma'lumotlardan noto'g'ri foydalanish va talqin qilish holatlarini ko'rib chiqish hamda ular bo'yicha tushuntirishlar berish huquqiga ega ekanligi belgilab qo'yilgan.

Unga ko'ra, Davlat statistika qo'mitasi statistik ma'lumotlarni noto'g'ri talqin qilish va statistik ma'lumotlardan noto'g'ri foydalanilganda o'z izohini berishi mumkin.

1.2 Shaffoflik

1.2.1 Statistika ma'lumotlarni yig'ish, qayta ishlash va tarqatish qoidalari va tartibining oshkoraligi

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

“Rasmiy statistika to'g'risida”gi Qonunning 6-moddasiga binoan, rasmiy statistikaning asosiy printsiplari tushunarlik va shaffoflik. Statistika ma'lumotlarni yig'ish, qayta ishlash va tarqatish bo'yicha shartlar O'zbekiston Respublikasining statistika qonun hujjatlarida keltirilgan. Ushbu qonunchilik choralari veb-saytga joylashtirilgan va jamoatchilikni ular bilan tanishish imkoniyati mavjud. “Rasmiy statistika to'g'risida”gi Qonun va statistik ma'lumotlarni ishlab chiqish va tarqatish muddatlari aniq ko'rsatilgan statistika dasturi Qo'mita rasmiy veb-saytiga (www.stat.uz) joylashtirilgan. Qonun Oliy Majlis byulletenida, normativ-huquqiy hujjatlar bazasi (norma), shuningdek Adliya vazirligining www.lex.uz manzilida joylashgan ma'lumotlar bazasida ham mavjud. Statistika ma'lumotlarni shakllantirish uchun respondentlar tomonidan taqdim etiladigan statistika hisoboti shakllari Qo'mita rasmiy veb-saytida foydalanuvchilar uchun oldindan e'lon qilinadi.

1.2.2 Hukumatning statistik ma'lumotlar e'lon qilinishidan oldin ko'rishning ichki imkoniyati

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

Hukumat Davlat statistika qo'mitasi tomonidan tayyorlangan statistik ma'lumotlarni ularni e'lon qilish vaqtidan oldin ko'rish imkoniyatiga ega emas. Statistika ma'lumotlarni tarqatishda davlat statistika organlari mustaqildir. Davlat organlarining aralashuviga yo'l qo'yilmaydi (“Rasmiy statistika to'g'risida”gi Qonunning 13-moddasi). Faqat Qo'mita raisi, uning o'rinbosarlari va mas'ul xodimlar statistik ma'lumotlar e'lon qilinishidan oldin ularni ko'ra oladi.

1.2.3 Statistika ma'lumotlarining atributlari (belgilari)

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

Jamoatchilikka e'lon qilinayotgan bosma statistik nashrlar, axborotnomalar, ommaviy axborot vositalarida berilayotgan ma'lumotlarning Davlat statistika qo'mitasi tomonidan ishlab chiqilganligi uning logotipi va izohlari orqali aniq belgilanadi.

1.2.4 Uslubiyatlar, ma'lumotlar manbasi va statistik usullardagi asosiy o'zgarishlar haqida oldindan xabardor qilish

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

Yangi uslubiyatga o'tishdan, mavjud uslubiyatlar va usullarga sezilarli o'zgartirishlar kiritishdan oldin Davlat statistika qo'mitasi jamoatchilikni oldindan xabardor qiladi. Davlat statistika qo'mitasi o'z rasmiy veb-saytida foydalanuvchilarni qanday o'zgarishlar kutayotganini tushuntiruvchi tegishli uslubiy ko'rsatmalarni joylashtiradi. Maqolalar, yangiliklar va matbuot anjumanlarida kutilayotgan o'zgarishlar jamoatchilikka yetkaziladi.

1.3. Axloq me'yorlari

1.3.1 Xodimlarning axloq me'yorlari bo'yicha ko'rsatmalar

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

Davlat statistika qo'mitasi xodimlari uchun Odob-axloq qoidalari tasdiqlangan. Ular axloq kodeksiga, shu jumladan maxfiylik printsipligiga rioya qilishlari, o'zlarining vazifalarini bajarishda ularga taqdim etilgan har qanday ma'lumotlarni oshkor qilmasligi kerak. Ular lavozimga tayinlanayotganda ushbu majburiyatlar haqida tushuntirishlar beriladi. Davlat statistika qo'mitasi xodimi individual ma'lumotlarni oshkor qilmaslik majburiyatini olgan shartnoma tuzishi shart.

2. Uslubiyat

2.1 Konsepsiya va tushunchalar

2.1.1 Konsepsiya va tushunchalar

Foydalaniladigan konsepsiya va ta'riflar umume'tirof etilgan statistik tizimlarga asoslangan.

Tug'ilishning yig'indi koeffitsientini hisoblashda quyidagi Xalqaro tavsiyalar qo'llaniladi:

«Prinsipy i rekomendatsii dlya sistema statisticheskogo ucheta yestestvennogo dvijeniya naseleniya», utverjdenные Statisticheskoy komissiyey OON na 45-oy sessii v 2014 g. (Tretye peresmotrennoe izdanie, OON Nyu-York, 2015 g.).

«Rekomendatsii po statistike mejdunarodnoy migratsii» (Pervoe peresmotrennoe izdanie, OON Nyu-York, 1998 g.).

Mejdunarodnaya statisticheskaya klassifikatsiya bolezney i problem, svyazannyx so zdorovem, odobrennaya Mejdunarodnoy konferensiyey po Desyatomu peresmotru MKB v 1989 godu i prinyataya Sorok trety sessiyey Vsemirnoy assamblei zdravooxraneniya.

Perepis naseleniya i jilinnogo fonda v Vostochnoy Yevrope, Kavkaze i sentralnoy Azii (Obzor praktiki perepisi raunda 2010 goda, OON Nyu-York,

2016 g.).

Rukovodstvo po ispolzovaniyu administrativnykh istochnikov i vyborochnykh obsledovaniy dlya izmereniya mejdunarodnoy migratsii v stranax SNG, YeEK OON, 2016.

Milliy me'yoriy-huquqiy hujjatlar:

O'zbekiston Respublikasining 1996 yil 30 avgustdagi «O'zbekiston Respublikasida ma'muriy-hududiy tuzilish masalalarini hal etish tartibi to'g'risida»dagi 276-I son Qonuni;

O'zbekiston Respublikasining Oila Kodeksi (O'zbekiston Respublikasining 1998 yil 30 apreldagi 607-I son qonuni bilan tasdiqlangan);

O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik Kodeksi (O'zbekiston Respublikasi 1998 yil 30 apreldagi 607-I son qonuni bilan tasdiqlangan);

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil 14 noyabrdagi «Fuqarolik holati dalolatnomalarini qayd etish qoidalarini tasdiqlash to'g'risida»gi 387-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirining 2012 yil 23 oktabrdagi «Fuqarolik holati dalolatnoma yozuvlarining shakllari va ularni to'ldirish bo'yicha qoidalarini tasdiqlash haqida»gi 234-mh son buyrug'i;

O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirining 2010 yil 27 fevraldagi «O'zbekiston Respublikasi sog'liqni saqlash muassasalarida tug'ilganlik haqidagi tibbiy ma'lumotnoma, perinatal o'lim va o'lim haqidagi tibbiy guvohnomalarni berish tartibi to'g'risidagi yo'riqnomani tasdiqlash haqida»gi 56-son buyrug'i;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2011 yil 5 yanvardagi «O'zbekiston Respublikasida pasport tizimini takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida»gi PF-4262-son Farmoni;

O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining 1999 yil 9 apreldagi «O'zbekiston Respublikasida pasport tizimini amalga oshirish tartibi to'g'risida»gi 55-son buyrug'i;

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasining 2013 yil 2 iyuldagi «Asosiy demografik ko'rsatkichlarni shakllantirish bo'yicha uslubiy nizomni tasdiqlash haqida»gi 6-son qarori bilan tasdiqlangan «Asosiy demografik ko'rsatkichlarni shakllantirish bo'yicha uslubiy Nizom»;

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasining 2012 yil 31 maydagi «Asosiy demografik ko'rsatkichlarni shakllantirishda fuqarolik holati dalolatnomalarini va statistik hisob talonlarini kodlashtirish bo'yicha qo'llanmani tasdiqlash to'g'risida»gi 8-son qarori bilan tasdiqlangan «Asosiy demografik ko'rsatkichlarni shakllantirishda fuqarolik holati dalolatnomalarini va statistik hisob talonlarini kodlashtirish bo'yicha qo'llanma» (Davlat statistika qo'mitasining 2015 yil 23 yanvarda 2-son qaroriga muvofiq o'zgartirish va qo'shimchalar kiritilgan).

2.2 Statistika qamrov

2.2.1 Statistika qamrov

2.2.1.1 Ma'lumotlarning statistik qamrovi

Ma'lumotlarning geografik qamrovi Qoraqalpog'iston Respublikasi, 12 ta viloyatlar va Toshkent shahrini o'z ichiga oladi.

Ma'lumotlar qo'yidagi guruhlarini qamrab oladi: shahar va qishloq bo'yicha.

Tug'ilishning yig'indi koeffitsienti to'g'risidagi ma'lumotlar O'zbekiston Respublikasidagi tug'ilganlarni va xorijda tug'ilgan O'zbekiston Respublikasi fuqarolarini (istisnolansiz) qamrab

oladi.

Tugʻilishning yigʻindi koeffitsienti hisobi har bir yosh oraligʻining uzunligini hisobga olgan holda yosh koeffitsientlarining yigʻindisi sifatida amalga oshiriladi.

2.2.1.2 Statistik qamrovdan istisnolar

Statistik qamrovdan istisnolar mavjud emas.

2.2.1.3 Aniqlanmagan faoliyat

Aniqlanmagan faoliyat mavjud emas.

2.3 Tasniflash/sectorlar boʻyicha taqsimlash

2.3.1 Tasniflash/sectorlar boʻyicha taqsimlash

Aholining oʻlimi toʻgʻrisidagi statistik maʼlumotlarni shakllantirishda 10-XKT xalqaro kasalliklar tizimi va oʻlim sabablari tasniflagichidan foydalaniladi.

Hududlar boʻyicha maʼlumotlarni shakllantirishda “Oʻzbekiston Respublikasi Maʼmuriy-hududiy tuzilmalarni (obʻektlarni) belgilash tizimi” (MHOBT) idoraviy statistik tasniflagichidan foydalaniladi.

2.4 Hisobga olish asoslari

2.4.1 Baholash

Hisobning asosiy birligi - kishi

2.4.2 Hisobga olish asosi

Tugʻilganlar, oʻlganlar, tuzilgan nikohlar va nikohdan ajralishlar hisobi fuqarolik holati dalolatnomalarini yozish (FHDYo) organlari (Adliya vazirligi tizimidagi) tomonidan qayd etilgan dalolatnoma yozuvlari asosida yuritiladi.

Migratsiya hisobi hududiy Ichki ishlar boshqarmasi (boʻlimi)ning Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish boʻlimlari (Ichki ishlar vazirligi tizimidagi) tomonidan rasmiylashtiriladigan koʻchib kelish va koʻchib ketishni statistik hisobga olish talonlari asosida yuritiladi.

2.4.3 Yalpi/sof koʻrsatkichlarni hisoblash tartib-taomillari

Har bir yosh oraligʻining uzunligini hisobga olgan holda yosh koeffitsientlarining yigʻindisi sifatida hisoblanadi.

3. Aniqlilik va ishonchlilik

3.1 Birlamchi ma'lumotlar

3.1.1 Birlamchi ma'lumotlarni yig'ish asoslari

Tug'ilishning yig'indi koeffitsienti statistikasining asosiy manbasi – tug'ilganlik to'g'risidagi dalolatnoma yozuvi va o'rtacha doimiy aholi soni hisoblanadi.

Aholi statistikasining asosiy manbasi – joriy hisob (dalolatnoma yozuvlari va kelish va ketish talonlari) va tanlama kuzatuvlar hisoblanadi.

Demografik jarayonlarning joriy hisobi – tug'ilganlar, o'lganlar, kelganlar, ketganlar, qayd etilgan nikohlar va ajrimlarning joriy hisobini yuritish hisoblanadi.

Aholi tabiiy harakati va migratsiyasi bo'yicha statistik ma'lumotlar oylik davriylikda yig'iladi.

Dastlabki ma'lumotlar tizimli ravishda choraklik davriylikda hisoblanadi.

Hisoblangan natijalar kuzatiladi va statistik jarayonlarda hisobga olinadi.

Aniqlik va ishonchlilik parametrlari tug'ilishning yig'indi koeffitsientining yillik davriylikda hisoblashda qo'llaniladi.

3.1.2 Birlamchi ma'lumotlarning ta'rifi, qamrovi, tasniflari, baholanishi va hisobga olish davri

Boshlang'ich ma'lumotlar statistik qamrov, tasniflagich, baholash va hisobning aniq davriga nisbatan talab etiladigan parametrlar yetarlicha yaqindir.

Tug'ilish holati Adliya vazirligining Fuqarolik holati dalolatnomalarini yozish organlarida (FHDYo) qayd etilishi majburiydir.

Jarayonlarning absolyut soni tug'ilish to'g'risidagi dalolatnomalari yozuvlarining ikkinchi nusxalaridagi ma'lumotlarni statistik jarayonlarni qayta ishlash asosida olinadi.

Migrantlarni joriy hisobga olish Ichki ishlar vizirligining hududiy Ichki ishlar boshqarmalari (bo'limlari)ning Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'limlariga yuklatilgan bo'lib, aholini yashash manzili va ko'chib kelish manzili bo'yicha ro'yxatga olishni amalga oshiradi. Statistik kuzatuvlar doimiy yashash joyini o'zgartirgan holatda hisobga olinadi.

3.1.3 Birlamchi ma'lumotlarning o'z vaqtida tayyor bo'lishi

Ma'lumotlarni yig'ish dasturi ularni o'z vaqtida olinishini ta'minlaydi.

Boshlang'ich ma'lumotlar Davlat statistika qo'mitasi tomonidan statistika dasturida belgilangan muddatlarda yillik yakunlar bo'yicha respublika va hududlar kesimida ishlab chiqiladi.

Aholining tabiiy harakat to'g'risidagi yillik ma'lumotlar jarayon sodir bo'lgan vaqtda, oylik ma'lumotlar jarayon ro'yxatga olingan vaqt bo'yicha hisobga olinadi.

Tug'ilishning yig'indi koeffitsienti hisobi har bir yosh oralig'ining uzunligini hisobga olgan holda yosh koeffitsientlarining yig'indisi sifatida amalga oshiriladi.

3.2 Birlamchi ma'lumotlarni baholash

3.2.1 Birlamchi ma'lumotlarni baholash

Olingan ma'lumotlar tahlil qilinadi, hududiy statistik boshqarmalari va Davlat statistika qo'mitasi tomonidan majburiy nazorat va tekshiruvdan o'tadi. Ro'yxatga olishda xatoliklar yuzaga kelganda, ma'lumotlarga aniqlik kiritiladi.

3.3 Statistik usullar

3.3.1 Birlamchi ma'lumotlar bilan ishlashda statistik usullar

Tug'ilishning yig'indi koeffitsienti to'g'risidagi ma'lumotlar O'zbekiston Respublikasida tug'ilganlar va xorijda tug'ilgan O'zbekiston Respublikasi fuqarolarini (istisnalarsiz) qamrab oladi.

Tug'ilishning yig'indi koeffitsienti hisobi har bir yosh oralig'ining uzunligini hisobga olgan holda yosh koeffitsientlarining yig'indisi sifatida amalga oshiriladi.

Qo'llanilgan statistik usullar statistik jarayonlarning asoslanganligiga mos bo'lib, ma'lumotlarni qayta ishlashda xatoliklarni minimumgacha tushirish imkonini beradi.

Ma'lumotlarni tayyorlash jarayoni qayta ishlash jarayonida xatoliklarni minimumgacha olib keladi, ya'ni ma'lumotlarni kodlashtirish, tahrirlash va jadvallar tayorlashdagi xatoliklarni kamaytirishda.

3.3.2 Boshqa statistik jarayonlar

Ma'lumotlarga tegishli tuzatish va o'zgartirish kiritishda O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi tomonidan tasdiqlangan Asosiy demografik ko'rsatkichlarni shakllantirish bo'yicha uslubiy Nizom, Asosiy demografik ko'rsatkichlarni shakllantirishda statistik hisob talonlari va fuqarolik holati dalolatnomalaridagi ma'lumotlarni kodlashtirish bo'yicha qo'llanmalar asosida amalga oshiriladi.

3.4 Ma'lumotlarni taqqoslash

3.4.1 Oraliq natijalarni taqqoslash

Muntazam ravishda baho va hisobot ma'lumotlarini o'zaro taqqoslash ishlari amalga oshiriladi. Dastlabki va yakuniy ma'lumotlar orasidagi farq uncha katta emas.

3.4.2 Oraliq ma'lumotlarni baholash

Oraliq va yakuniy ma'lumotlar doimiy ravishda baholanadi va taqqoslanadi.

Yil yakunlari bo'yicha ro'yxatga olingan tug'ilganlar soniga hodisa sodir bo'lgan vaqt bo'yicha aniqlik kiritiladi.

3.4.3 Yakuniy statistik ma'lumotlardagi tafovutlar va boshqa nomuvofiqliklarni o'rganish

Oraliq ma'lumotlardagi statistik farqlar baholanadi va tadqiq etiladi.

Tayyorlanuvchi statistik ma'lumotlardagi statistik farqlar va boshqa potensial muammolar

mavjudligi o'rganiladi.

Ilgari chop etilgan ma'lumotlarda farqlar aniqlangan hollarda ushbu ma'lumotlarga keyingi nashrlarda tegishli o'zgartirishlar kiritiladi.

3.5 Ma'lumotlarni qayta ko'rib chiqish tahlili

3.5.1 Ma'lumotlarni qayta ko'rib chiqishni o'rganish va tahlil qilish

Ma'lumotlarni qayta ko'rib chiqishni o'rganish va tahlil etish tizimli ravishda choraklik davriylikda amalga oshiriladi va uning natijalari ichki statistika ishlarida inobatga olinadi.

Yillik yakuniy ma'lumotlarda tug'ilishning yig'indi koeffitsientiga, yil boshiga aholi soni va yil uchun o'rtacha aholi soniga aniqlik kiritiladi.

4. Amaliy yaroqlilik

4.1 Davriylik va o'z vaqtidaligi

4.1.1 Davriylik

Davriylik va muddatlilik ma'lumotlarni tarqatishning umume'tirof etgan standartlariga javob beradi.

Aholining tabiiy harakati va migratsiyasi bo'yicha statistik ma'lumotlar oylik davriylikda yig'iladi.

Aholining tabiiy harakati va migratsiyasi bo'yicha statistik ma'lumotlar yillik davriylikda chop etilib, XVF MTUT talablariga mos keladi.

4.1.2 O'z vaqtidaligi

Hisobot davri uchun respublika va viloyat kesimida tug'ilishning yig'indi koeffitsienti to'g'risidagi yillik ma'lumotlar hisobot davridan keyingi yilning avgust oyida tayyorlanadi.

Respublika va viloyatlar kesimida barcha demografik ko'rsatkichlar hisobot davridan keyingi yilning avgust oyida tayyor bo'ladi.

4.2 Qiyosiylik

4.2.1 Ichki qiyosiylik

Statistik ma'lumotlar vaqt bo'yicha ichki kelishilganlik bilan tavsiflanadi.

4.2.2 Vaqt bo'yicha qiyosiylik

Ma'lumotlarning yetarli vaqt oralig'i uchun dinamik qatorlari mavjud. Dinamik qatorlar 1991 yildan boshlanadi.

4.2.3 Sektorlar va sohalar o'rtasidagi qiyosiylik

Statistik ma'lumotlar boshqa manbalar (Sog'liqni saqlash idoralari, Ichki ishlar organlari va

boshqa organlar)dan olingan ma'lumotlar bilan solishtiriladi.

4.3 Ma'lumotlarni qayta ko'rib chiqish

4.3.1 Ma'lumotlarni qayta ko'rib chiqish jadvali

Ma'lumotlarni qayta ko'rib chiqish muddatlari oldindan aniqlanadi. Yakuniy ma'lumotlarni tayyorlash muddatlari har yili ishlab chiqiladigan statistika dasturida belgilab qo'yiladi.

4.3.2 Dastlabki va/yoki qayta ko'rib chiqilgan ma'lumotlarni aynan shu toifasi bo'yicha belgilash

Ma'lumotlarni tarqatishda foydalanuvchilarga ma'lumotlar dastlabki yoki yakuniy ekanligi to'g'risida axborot beriladi.

4.3.3 Ma'lumotlarni qayta ko'rib chiqishni o'rganish va tahlil qilish bo'yicha olingan natijalarni tarqatish

Yakuniy ma'lumotlar tahlil qilinadi, bu esa ma'lumotlarning ishonchliligini baholashda yordam beradi.

5. Qulayligi

5.1 Ma'lumotlar

5.1.1 Statistika ma'lumotlarni taqdim etish

Ma'lumotlar hududlar, shahar-qishloq bo'yicha chop etiladi. Yillik ma'lumotlar foydalanuvchilarga «O'zbekiston Respublikasi ijtimoiy-iqtisodiy holati», «O'zbekiston ayollari va erkaklari» va boshqa nashrlarda, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasining www.stat.uz, www.gender.uz manzillaridagi rasmiy veb saytida joylashtiriladi.

5.1.2 Ma'lumotlarni tarqatish vositalari va shakllari

5.1.2.1 Bosma shaklda – Yangi nashr

Ma'lumotlar foydalanuvchilarga bosma shaklda Davlat statistika qo'mitasining quyidagi nashr orqali tarqatiladi:

- «O'zbekiston ayollari va erkaklari»

Shuningdek, ma'lumotlar davlat boshqaruv organlariga kelishilgan jadvallar shakllari hamda foydalanuvchilarning so'rovlari asosida taqdim etiladi.

5.1.2.2 Bosma shaklda – Oylik byulletenlar

5.1.2.3 Bosma shaklida – Choraklik byulletenlar

--

5.1.2.4 Bosma shaklida – Yillik byulletenlar

--

5.1.2.5 Bosma shaklida – Boshqalar

Jadvallar foydalanuvchilar so‘rovlari asosida taqdim etiladi.

5.1.2.6 Elektron shaklda - Byulleten yoki nashrlar

Statistik ma’lumotlar va dinamik qatorlar elektron jadvallar ko‘rinishida O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasining rasmiy veb-saytida yillik muddatda joylashtiriladi va yangilanib boriladi, shuningdek, www.stat.uz veb-saytida «O‘zbekiston Respublikasi statistik obzori» nashr etiladi.

5.1.3. Ma’lumotlarni e’lon qilish jadvali

--

5.1.4 Bir vaqtning o‘zida e’lon qilish

--

5.1.5 So‘rov bo‘yicha ma’lumotlarni tarqatish

Statistik ma’lumotlar O‘zbekiston Respublikasining «Rasmiy statistikasi to‘g‘risida»gi qonuni, «O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi to‘g‘risida»gi Nizom, «Statistik ma’lumotlarni tayyorlash va tarqatish bo‘yicha ishlarni tashkil etish» Tartibi va boshqa normativ hujjatlarga ko‘ra foydalanuvchilarning so‘rovlari asosida belgilangan tartibda taqdim etiladi. Statistik ma’lumotlarni tarqatish yuridik va jismoniy shaxslar va xalqaro tashkilotlarning rasmiy xati oraqali yozma so‘rovlari bo‘yicha bosma yoki elektron jadvallar, statistik to‘plamlar, tezkor ma’lumotlar, shuningdek, ikki tomonlama axborot almashinuvi to‘g‘risidagi kelishuv asosida taqdim etiladi.

5.2 Metama’lumotlar

5.2.1 Konseptsiyalar, statistik qamrov, tasniflar, hisobga olish asoslari, ma’lumotlar manbasi va statistik usullar to‘g‘risidagi hujjatlar va ma’lumotlarni tarqatish

Konsepsiya, statistik qamrov, tasniflash, hisob asosi, ma’lumotlar manbasi va statistik usullar haqidagi ma’lumotlar tarqatilayotgan statistik to‘plamlarning asosiy ko‘rsatkichlarga uslubiy tushuntirishlar shaklida keltiriladi.

Statistik ko‘rsatkichlarning shakllanishi va hisobi bo‘yicha uslubiy nizomlar Qo‘mita rasmiy veb-saytida joylashtirilgan.

5.3. Foydalanuvchilarga yordam ko'rsatish

5.3.1 Aloqa bog'lash bo'yicha ma'lumotlarni tarqatish

--

9. Rejalar

9.1 Oxirgi

9.1.1 Takomillashtirish rejasi – Oxirgi takomillashtirishlar

Aholi tabiiy va mexanik harakati hisobi dasturiy ta'minoti takomillashtirildi.
Demografik jarayonlarni ro'yxatga olish yaxshilandi.

9.2 Umumiy

9.2.1 Takomillashtirish rejasi – Qisqa muddatli

--

9.2.2 Takomillashtirish rejasi – O'rta muddatli

Davlat statistika qo'mitasi, Adliya vazirligi, Sog'liqni saqlash vazirligi va Ichki ishlar vazirliklari o'rtasida ma'lumotlar almashinuvi bo'yicha ishlarni takomillashtirish.

9.3 Moliyaviy

9.3.1 Takomillashtirish rejasi – texnik/moliyaviy ko'makka talab – Qisqa muddatli

--

9.3.2 Takomillashtirish rejasi - texnik/moliyaviy ko'makka talab – O'rta muddatli

O'rta muddatli rejalarini amalga oshirishda, xalqaro tavsiyalarni o'rganish uchun texnik yordam zarur bo'ladi.

Aloqa bog'lash uchun shaxs (shaxslar):

F.I.O.:	Yuldoshev Zoyir Toshkanovich
Lavozim:	Boshqarma boshlig'i
Bo'linma:	Demografiya va mehnat statistikasi boshqarmasi
Idora:	O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi
Manzil:	Mustaqillik 63
Shahar/region:	Toshkent shahri
Mamlakat:	O'zbekiston Respublikasi
Pochta indeksi:	100170
Telefon: mamlakat kodi/shahar kodi/raqam	998 71 2028065
Faks: mamlakat kodi/shahar kodi/raqam	998 71 2028153
Elektron manzil:	z.yuldoshev@stat.uz